

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Katedra obchodu a cestovního ruchu

Studijní program: Ekonomika a management

Studijní obor: Obchodní podnikání

Vliv velikosti zemědělského podniku na úroveň výsledku hospodaření

Vedoucí bakalářské práce

Ing. Kamil Pícha, Ph. D.

Autor

Martin Carda

2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martin CARDA**
Osobní číslo: **E08031**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Obchodní podnikání**
Název tématu: **Vliv velikosti zemědělského podniku na úroveň výsledku hospodaření**
Zadávací katedra: **Katedra obchodu a cestovního ruchu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem práce je posoudit vliv velikosti zemědělského podniku na výsledek hospodaření v období po vstupu do EU.

Metodický postup:

1. Studium odborné literatury
2. Analýza výsledků hospodaření vybraných zemědělských podniků v období po vstupu do EU
3. Posouzení vlivu velikosti podniku na výsledek hospodaření

Rámcová osnova:

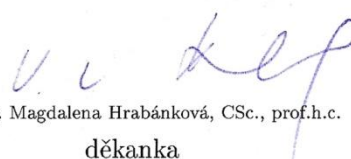
1. Úvod. 2. Literární rešerše. 3. Cíle a metody. 4. Výsledky. 5. Diskuse. 6. Závěr. 7. Seznam pramenů a použité literatury. 8. Přílohy.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **30 - 40 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

- Grünwald, R., Holečková, J.** *Finanční analýza a plánování.* VŠE Praha, 2002.
Jindřichovská, I., Blaha, Z. S. *Podnikové finance.* Praha: Management Press, 2001.
Marek, P. a kol. *Studijní průvodce financemi podniku. 1. vyd.* Praha: Ekopress, 2006.
Valach, J. *Finanční řízení podniku.* Praha: Ekopress, 1999.
Zadrazil, P. *Provoz a hospodaření podniků se základy podnikání.* Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Kamil Pícha, Ph.D.**
Katedra obchodu a cestovního ruchu
Konzultant bakalářské práce: **Ing. Martin Pýcha**
Datum zadání bakalářské práce: **15. února 2010**
Termín odevzdání bakalářské práce: **16. dubna 2011**

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc., prof.h.c.
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (20)
370 05 České Budějovice

Ing. Kamil Pícha, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 8. března 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Vliv velikosti zemědělského podniku na úroveň výsledku hospodaření“ vypracoval samostatně s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 sb. v plném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly, v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb., zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Ve Strakonici 7. 4. 2011

Martin Carda

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu práce Ing. Kamilu Píchovi, Ph.D. za vedení mé práce. Zároveň děkuji i mému konzultantovi Ing. Martinu Pýchovi za užitečné rady a připomínky k mé práci.

Obsah

1	Úvod	6
2	Literární rešerše	7
2.1	Podnik, podnikání, podnikatel.....	7
2.2	Finance podniku, finanční řízení, finanční rozhodování a finanční plánování	10
2.3	Finanční analýza.....	12
2.3.1	Historie finanční analýzy	12
2.3.2	Finanční analýza jako celek.....	13
2.3.3	Účel, soustavnost a cíl finanční analýzy	14
2.3.4	Finanční výkazy	15
2.3.4.1	Rozvaha (bilance).....	15
2.3.4.2	Výkaz zisků a ztrát	18
2.3.4.3	Výkaz cash flow	22
3	Cíle, hypotézy a metody	25
3.1	Cíl práce	25
3.2	Hypotézy	25
3.3	Metodický postup.....	25
4	Výsledky.....	27
5	Závěr.....	45
6	Summary.....	47
7	Seznam pramenů a použité literatury	48
8	Seznam grafů a tabulek	50
8.1	Seznam grafů.....	50
8.2	Seznam tabulek	50
9	Přílohy	51

1 Úvod

Tato práce se bude týkat vlivu velikosti zemědělského podniku na úroveň výsledku hospodaření, z čehož ihned můžeme usoudit, že bude třeba podrobněji zkoumat zemědělské podniky různé velikosti, ale ve stejných či podobných klimatických podmínkách. Ačkoliv se to na první pohled nezdá, tak klimatické podmínky jsou u nás na různých místech zcela odlišné a proto je třeba si vybrat takové podniky, které budou mít stejné podmínky pro svou rostlinnou a živočišnou produkci.

Zemědělství jako takové je tu už od nepaměti. Zajišťovalo, zajišťuje a i nadále bude zajišťovat obživu veškerého obyvatelstva na zeměkouli. Sice je provozováno v každém koutě na světě, ale i tak každý šestý člověk trpí hladem. Bohužel všude v zemědělství nejsou takové prostředky, jakými disponuje například technologicky velmi vyspělá Evropa, kde se naopak jídlem velmi plýtvá. Těmito prostředky jde značně ovlivnit úroda a tím i množství jídla, které se dostane k rukám lidí. Velmi velký vliv má zemědělství také v péči o krajinu a rozvoj venkova. Venkov má totiž v zemědělství zásadní důležitost, protože zrovna tam se odvíjí většina zemědělské produkce. Naprostá většina této produkce je pak odvezena do měst, kde dochází k jejímu dalšímu zpracování. Ve vyspělých státech se tak dá venkov chápat jako jakási méně rozvinutá země, ze které proudí do vyspělejších států produkty zemědělské prvovýroby a na oplátku jí zase vyspělé státy dodávají nové stroje a další technologické vybavení.

Každý zemědělský podnik se potýká s řadou nepředvídatelných vlivů, které značně ovlivňují jeho hospodaření. Můžou to být povodně, krupobití, požáry nebo také výrazné kolísání cen na trhu. Z tohoto hlediska je pro podnik důležité pěstovat více komodit najednou a nesespecializovat se jen na produkci jedné komodity. Ta sice jeden rok může být výrazně zisková, ale druhý rok udělá takový propad, že může ohrozit i samotnou existenci podniku.

2 Literární rešerše

2.1 Podnik, podnikání, podnikatel

Definice *podniku* je dána již v § 5 Obchodního zákoníku (1) a to tak, že „Podnik tvoří soubor nehmotných, hmotných a osobních složek podnikání, které slouží nebo mají sloužit k jeho provozování.“ Avšak můžeme se setkat i s jinými definicemi od různých autorů. Zajímavý náhled, ale svým obsahem dosti podobný definici podniku v Obchodním zákoníku, můžeme spatřit v díle Leibera (2), který pod podnikem vidí „soubor výrobních faktorů sloužících k produkci výrobků.“ Dále zmiňuje ještě vývoj podniků, které se dle něj vyvíjejí na bázi výrobních faktorů, svého stanoviště a společenského prostředí. Další, neméně výstižnou definici, udává ve svém díle Synek (3), podle kterého podnik „vzniká na základě zjištění, a poznání potřeby, že je účelné organizovat hospodářskou činnost na vyšší úrovni než jen v moci jednotlivce.“ Komplexní pohled na podnik nám naopak umožňuje Zadražil (4), jenž pod podnikem vidí jakési „obecné označení pro ekonomicko-právní subjekt, který tvoří jednu ze základních forem institucionálního uspořádání ekonomiky založené na výrobě zboží a poskytování služeb za úplatu. Základními znaky rozlišujícími podnik od jiných institucí společnosti jsou ekonomická samostatnost a právní subjektivita. Podle toho se rozlišují podniky na fyzické osoby nebo právnické osoby.“ z těchto definic od rozličných autorů je tedy vidět, že se každý snaží o vysvětlení podniku z jiné stránky věci, i když vzájemně se příliš nevylučují.

Každý podnik je značně ovlivněn podnikovou kulturou. Grünwald (5) v této souvislosti upozorňuje na soubor nepsaných zákonů, podle nichž se mají řešit problémy a konfliktní situace mezi zaměstnanci, ve vztahu zaměstnanců k vedení firmy, ve vrcholovém vedení a v neposlední řadě vůči zákazníkům a ostatním partnerům. Rovněž připodobňuje podnikovou kulturu k podnikové etice a zdůrazňuje její velkou roli při honbě za dosahováním vyššího a vyššího zisku.

Pro mou bakalářskou práci nyní bude důležité si blíže charakterizovat i jeden specifický druh podniku, tedy podnik zemědělský. Zadražil (4) v této souvislosti definuje

zemědělský podnik jako „funkční celek, souhrn výrobních prostředků nutných k uskutečnění zemědělské výroby.“ V návaznosti na tuto definici uvádí členění zemědělských podniků na:

- podniky orientované na zisk – tržní produkce se přibližuje celkové produkci
- rodinné farmy (podniky) – část produkce je určena pro vlastní spotřebu
- kovorolnická hospodářství – většina produkce je spotřebovávána pro vlastní spotřebu. Hlavní zdroj příjmů spočívá v nezemědělské činnosti.

Z tohoto členění je zřejmé, že všechny zemědělské podniky se nemusí výhradně orientovat jen na zisk.

Obchodní zákoník zároveň vysvětluje i pojem podnikání a podnikatel.

Dle § 2 odst. 1 Obchodního zákoníku je *podnikání* definováno jako „Soustavná činnost prováděná podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku.“ Existují však i jiná vymezení, avšak jak je z děl různých autorů známo (např. ze Zadražila), neexistuje jediná a jednoduchá definice podnikání. V podstatě tak lze shrnout, že pod podnikáním si můžeme představit určitou tvořivou práci vykonávanou jednotlivcem, či týmově, která má za cíl vytvořit nové, originální příležitosti (ať už se jedná o nové produkty nebo o nové myšlenky zavádění nových či stávajících produktů na trh). Jak z předešlých slov vyplývá, podnikání je něco, co si nelze koupit nebo prodat jako jiné produkty.

Osobu *podnikatele* krátce, ale výstižně vymezuje Samuelson (6), podle kterého je to osoba, která organizuje výrobu, tedy najímá vstupy, řídí každodenní činnosti a nese riziko. Velké riziko pak pro podnikatele vidí v zavádění inovací.

Podrobnějším rozdělením podnikatelů se zabývá Marek (7), který odkazuje na § 2 odst. 2 Obchodního zákoníku. Ten rozděluje podnikatele do čtyř skupin, a to:

1. osoby zapsané v obchodním rejstříku, tj.:
 - a. obchodní společnosti (veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti, evropská hospodářská zájmová sdružení a evropské společnosti),
 - b. družstva,
 - c. zahraniční osoby se sídlem či bydlištěm v zahraničí mající podnik nebo jeho organizační složku umístěnou na území České republiky,
 - d. fyzické osoby, které mají trvalý pobyt na území státu tvořícího Evropský hospodářský prostor, nebo jsou občany některého z těchto států, a současně
 - i. výše jejich výnosů či příjmů (příp. snížená o daň z přidané hodnoty, je-li daň z přidané hodnoty součástí výnosů nebo příjmů) dosáhla v průměru za dvě po sobě bezprostředně následující účetní období částku 120 mil. Kč, nebo
 - ii. provozují živnost průmyslovým způsobem, nebo
 - iii. se k zápisu do obchodního rejstříku rozhodly na vlastní žádost,
 - e. další osoby, stanoví-li povinnost jejich zápisu do obchodního rejstříku zvláštní právní předpis
2. osoby, které podnikají na základě živnostenského oprávnění,
3. osoby, které podnikají na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů,
4. fyzické osoby, jež provozují zemědělskou výrobu a jsou zapsány do evidence dle zvláštního předpisu

2.2 Finance podniku, finanční řízení, finanční rozhodování a finanční plánování

Podle Valacha (8) „Podnikové finance zobrazují pohyb peněžních prostředků, kapitálu i finančních zdrojů, při němž se podnik dostává do různorodých kvantitativních a kvalitativních peněžních vztahů s ostatními podnikatelskými subjekty, zaměstnanci a státem.“

Ve spojení s vysvětlením podnikových financí můžeme definovat i pojem finančního řízení a to tak, že ho lze chápat jako „subjektivní ekonomickou činnost zabývající se získáváním potřebného množství peněz a kapitálu z různých finančních zdrojů (financování), alokací peněz do různých forem nepeněžního majetku (investování) a rozdělováním zisku (dividendová politika) s cílem maximalizace tržní hodnoty vlastního majetku.“ Základním stavebním kamenem úspěchu ve finančním řízení pak Valach vidí ve výběru nejvhodnějších variant pohybu peněz, kapitálu a finančních zdrojů a v kontrole realizace těchto rozhodnutí.

Finanční řízení může mít i mnoho dalších dílčích cílů. Grünwald (5) zmiňuje další velmi důležité cíle, jako zajišťování platební schopnosti podniku v daném okamžiku, investiční činnost, výrobu či prodej. V souvislosti s posledními 3 cíli se jedná o typický řídicí proces, který je složen ze vstupů, přeměny a výstupů. Ten pak probíhá ve dvou proudech:

- vklad kapitálu → přeměna ve výnosný majetek → očekávaný výdělek z vloženého kapitálu.

Tento první proud je záležitostí dlouhodobého řízení a plánování.

- výdaje na opatřování materiálu a lidských zdrojů → přeměna vstupu na výrobky → příjem z prodeje výrobků.

Pozitivní rozdíl mezi výdaji a příjmy představuje realizovaný výdělek z vloženého kapitálu. Tento druhý proud je záležitostí krátkodobého řízení a plánování.

Úspěch finančního řízení je tak viděn v jakési odolnosti podnikových financí vůči rizikům podnikání a samozřejmě také o schopnosti podniku chytit se výhodných příležitostí jakmile je to možné.

Mezi další významné procesy, které musí mít podnik bezchybně zvládnuty, patří i finanční rozhodování, na které navazuje finanční plánování. Oba dva procesy výstižně definoval ve svém díle Valach (8).

Ten charakterizuje finanční rozhodování podniku jako „proces výběru optimální varianty získávání peněz, podnikového kapitálu a jejich užití z hlediska základních finančních cílů podnikání s přihlédnutím k různým omezujícím podmínkám.“

Na základě této definice pak určuje různé typy rozhodovacích situací, s kterými se můžeme setkat v oblasti financování podniku. Mezi nejvýznamnější z nich patří:

- rozhodování o celkové výši potřebného kapitálu
- rozhodování o struktuře podnikového kapitálu
- rozhodování o struktuře podnikového majetku
- rozhodování o investování (užití) podnikového kapitálu
- rozhodnutí o rozdělování zisku podniku po zdanění
- rozhodování o různých formách převzetí a spojování podniků

Tyto uvedené typy se však týkají dlouhodobého rozhodování (je třeba brát v potaz faktor času a zvýšený stupeň rizika).

Krátkodobé finanční rozhodování je značně ovlivněno dlouhodobým finančním rozhodováním. Patří do něj zejména:

- rozhodování o velikosti a struktuře jednotlivých složek oběžného majetku
- rozhodování o optimální formě krátkodobého kapitálu
- rozhodování o způsobu ochrany proti různým formám rizika

Pod finanční rozhodování patří velmi důležitá část každého podniku a tou je finanční plánování. Každý podnik by se měl do detailu věnovat naplánováním toho, čeho chce za doby své existence dosáhnout a vyvinout maximální možné úsilí, aby se tak i stalo.

Pod plánováním můžeme tedy vidět „komplexní rozhodovací proces, spočívající v navrhování, hodnocení a výběru cílů i odpovídajících projektů k jejich dosažení.“

Jak rozhodování, tak plánování je posuzováno z dlouhodobého i krátkodobého hlediska. V dlouhodobém plánovacím procesu se podnik zaměřuje na vytyčení cílů a strategií pro svou budoucnost. Naproti tomu u krátkodobého plánování se cíle přizpůsobují množství disponibilních prostředků. Děje se tak zpravidla na jeden rok a cílem je plánová výsledovka, podle níž se pak podnik v daném roce chová. Záměrem této plánové výsledovky je vytvořit si co nejlepší výchozí základnu.

2.3 Finanční analýza

Historii a teorii ohledně finanční analýzy ve svém díle velmi vyčerpávajícím způsobem shrnul Grünwald (5), který této problematice věnoval téměř celou knihu.

2.3.1 Historie finanční analýzy

Finanční analýza se nejprve začala uplatňovat v USA, kde měla spíše teoretické uplatnění. Postupem času se na ni začínal klást větší a větší důraz a získala tak i na praktičnost. Po světové hospodářské krizi v 30. letech 20. století se pak začalo přistupovat i k likviditě a schopnosti o přežití. Finanční analýza se tak dostala do povědomí jako nezbytná složka každého podniku. V jiných zemích se však můžeme setkat i s jinými názvy pro finanční analýzu. Například v Německu se běžně používá termín bilanční analýza (Bilanzanalyse) nebo bilanční kritika (Bilanzkritik). U nás, ještě v tehdejší Československu, se používal termín rozbory hospodaření, který však byl v roce 1989 nahrazen již zmíněnou finanční analýzou (z anglického financial analysis). Tyto tzv. rozbory hospodaření byly centrálně plánovány, na rozdíl od finanční analýzy, v které se kladl důraz na individuální hospodaření podniku jako celku, jejímž cílem bylo co nejvíc zefektivnit činnost podniku.

2.3.2 Finanční analýza jako celek

Finanční analýza sama o sobě představuje nedílnou složku při řízení každého podniku. Spojuje prvky účetnictví s prvky finančního řízení, jejichž spolupráce je základem úspěchu pro přežití podniku v tržní ekonomice. Vztah mezi nimi je jednoznačně dán a to tak, že účetnictví poskytuje data a informace pro finanční rozhodování pomocí finančních výkazů. Těmi je pak myšlena rozvaha, výkaz zisků a ztrát a přehled o peněžních tocích (cash flow). Prakticky se dá shrnout, že účetnictví slouží k ekonomickému rozhodování podniku. Samotné finanční výkazy však mají jen omezenou vypovídací schopnost. Nastává tak čas pro finanční analýzu, která jednotlivé údaje poměří mezi sebou a umožní tak ohodnotit finanční hospodaření v minulosti a v současnosti, a na základě takto získaných dat pak doporučit vhodnou formu hospodaření do budoucna.

Každá finanční analýza se opírá o důležité údaje, které jsou po přípravu finančních výkazů a dalších ukazatelů nezbytné. Jindřichovská (9) uvádí tato klíčová data v tabulce na stránce 246.

Tabulka 1 Klíčová data pro finanční analýzu

Tržby/Zisk	Řízení aktiv
čisté tržby	průměrná aktiva celkem
zisk před zdaněním	obrat aktiv
čistý zisk (po zdanění)	průměrné zásoby
zisková marže (ROS)	obrátky zásob (dny)
ROA (zisk na aktiva)	doba splatnosti pohledávek
cash flow	doba splatnosti závazků
investiční výdaje	čistá fixní aktiva
odpisy	obrat pracovního kapitálu
materiál	
Statistiky	
hodinová mzda	počet pracovníků
celkové mzdy	přepočtený počet pracovníků
výrobní režie	tržby na pracovníka
hrubá marže	
výrobní náklady	
nákladovost	

Pramen: JINDŘICHOVSKÁ, Irena; BLAHA, Zdeněk Sid, 2001

2.3.3 Účel, soustavnost a cíl finanční analýzy

Účelem finanční analýzy tedy je co nejpřesněji popsat majetkovou a finanční situaci v podniku. Ta by pak měla dále posloužit budoucím investorům, kteří se na jejím základě budou rozhodovat, zda je podnik natolik finančně zdravý, že se jim při daném riziku vyplatí do podniku investovat.

Aby finanční analýza měla ty správné vypovídací parametry, měla by se provádět minimálně v měsíčních intervalech. Pro správný chod podniku tedy nepřichází v úvahu provádět finanční analýzu jednou do roka spolu s účetní závěrkou a výroční zprávou.

Cílem finanční analýzy je stanovení takové situace v podniku, kdy bude finančně zdravý. Tento pojem znamená, že daný podnik je schopen nyní i v budoucnu naplňovat smysl své existence. Někdy se můžeme setkat i s výstižnou tezí, že:

- finanční zdraví = likvidita + rentabilita.

Finanční zdraví je tedy do velké míry závislé na míře výnosnosti investice za podstoupení určitého rizika. Druhým neméně důležitým faktorem finančně zdravého podniku je likvidita. Podnik by měl mít dostatek peněžních prostředků na okamžité splacení svých závazků. Obecně z toho vyplývá, že takový podnik by měl mít dostatečně velký zisk.

Opakem finančního zdraví podniku představuje finanční tíseň. Je to situace, kdy podnik není dostatečně likvidní a podnik musí učinit nezbytná finanční opatření, aby zabránil svému dalšímu úpadku. Mezi těmito dvěma situacemi existuje široký prostor, kde se mohou podniky pohybovat a různě kolísat bez závažnějších problémů.

2.3.4 Finanční výkazy

Tyto finanční výkazy sledují hospodaření a chování podniku. Slouží nám k zjištění spousty informací, například kolik má podnik peněz v pokladně, jaké má dluhy, jaké jsou jeho mzdové náklady, jaké má výnosy a náklady a z nich vyplývající zisk nebo sledují jeho majetek a způsob jeho financování. Každý podnik sestavuje pravidelně tři finanční výkazy, které sledují chod podniku každý z jiné stránky. Jedná se o rozvahu, výkaz zisků a ztrát a výkaz cash flow.

2.3.4.1 Rozvaha (balance)

Definici rozvahy nám poskytuje mnoho autorů, avšak mezi těmito definicemi není podstatný rozdíl. Jen se jí snaží vysvětlit z různých úhlů. Mezi těmito definicemi bych uvedl například definici od Jindřichovské (9). Ta definuje rozvahu jako „účetní výkaz,

který podává přehled o majetku podniku v určitém okamžiku.“ Další, velmi podobnou definicí, může být definice od Leibera (2). Dle něj je rozvaha „ústředním stavovým účtem a tím jádrem každého podvojného účetnictví.“ Téměř stejnou definicí se pak prezentuje i Valach (8), který rozvahu chápe jako „statický pohled na majetek podniku a jeho strukturu.“

Každá rozvaha vychází z podvojného účetnictví. To znamená, že na levé straně je skupina aktiv a na straně pravé je skupina pasiv. Skupina aktiv je takový majetek, který nám zajišťuje operativní chod podniku, nebo zjednodušeně můžeme říci, že je to majetková struktura podniku. Skupina pasiv na druhou stranu je způsob financování těchto aktiv. Tyto dvě skupiny musí být v rovnováze – platí tedy tzv. bilanční rovnice:

- $\text{aktiva} = \text{pasiva}$

Marek (7) pak ještě zmiňuje možné rozdělení rozvah do dvou forem:

1. buď v účetní formě, tj. ve formě dvoustranného účtu, kde levou stranu tvoří aktiva a pravou stranu pasiva (vzor a ve 4. Direktivě Evropské unie) – tuto formu s menšími odchylkami převzala do své legislativní úpravy i Česká republika
2. nebo ve vertikální formě, kdy jsou postupně pod sebe řazeny nejdříve položky aktiv, dále s minusovým znaménkem položky pasiv, přičemž konečný výsledek tohoto výpočtu tvoří vlastní kapitál (vzor B ve 4. direktivě Evropské unie)

Nyní se pokusím vysvětlit obě strany rozvahy – aktiva a pasiva.

Problematikou aktiv se blíže věnuje Svatoš (10), který pod aktivy vidí „strukturu majetku – věcí, peněz, pohledávek a jiných majetkových hodnot, které jsou využívány při podnikatelské činnosti a které se od sebe liší stupněm likvidnosti, tj. dobou, za kterou se přemění na peněžní formu.“ Jednodušší a pochopitelnější definici uvedl ve svém díle Samuelson (6), podle nějž jsou aktiva „fyzickým majetkem nebo nehmotným nárokem majícím ekonomickou hodnotu.“ na základě likvidnosti se aktiva dělí na dlouhodobá (neboli stálá) a oběžná. Pod stálými aktivy si můžeme představit

hmotný, nehmotný či finanční majetek, který podnik používá po dobu delší než jeden rok a dle dalších kritérií uvedených v zákoně. Jedná se o budovy, strojní zařízení, půdu, nemovitosti, patenty, licence, akcie apod. Oběžná aktiva naproti tomu zůstávají v podniku méně než jeden rok a můžeme mezi ně zařadit zásoby, pohledávky či peněžní prostředky. Charakteristické pro ně je jejich „obíhání“, tzn., že na začátku našeho cyklu nakoupíme za peněžní prostředky materiál, který se nám následně procesem výroby změní ve výrobek, ten dále prodáme a vznikne pohledávka, po které opět podnik získá peněžní prostředky.

Pod pasivy pak lze vidět strukturu podnikového kapitálu, ze kterého je financován majetek a to ze statického pohledu k určitému okamžiku. Pasiva se dělí dle finančních zdrojů na vlastní jmění a cizí zdroje, kde vlastní jmění představuje vklady od majitelů, společníků či akcionářů a nerozdělený zisk z minulých let. Cizí zdroje jsou vklady od věřitelů, kterými jsou například banky, zaměstnanci nebo dodavatelé. Dále můžeme pasiva dělit i z krátkodobého a dlouhodobého hlediska stejně jako aktiva.

Pro příklad lze uvést tabulka rozvahy, jež je uvedena v Jindřichovské (9) na stránce 259.

Tabulka 2 Rozvaha firmy Alfa, a.s.

Rozvaha firmy Alfa, a.s., k 31. 12. 1999 (tis. Kč)			
Aktiva celkem	14 500	Pasiva celkem	14 500
Stálá aktiva	11 000	Vlastní jmění	7 500
Budovy	4 500	Základní jmění	6 000
Stroje, zařízení	6 500	Nerozdělený zisk minul. let	1 500
Oběžná aktiva	3 500	Cizí zdroje	7 000
Zásoby	1 500	Dlouhodobé závazky	4 000
Pohledávky	1 100	Dlouhodobé bankovní úvěry	4 000
Finanční majetek	900	Krátkodobé závazky	3 000
		Závazky vůči dodavatelům	2 500
		Krátkodobé bankovní úvěry	500

Pramen: JINDŘICHOVSKÁ, Irena; BLAHA, Zdeněk Sid, 2001

2.3.4.2 Výkaz zisků a ztrát

Výkaz zisků a ztrát je statickým vyjádřením výnosů a nákladů. Jedná se tak o realizování činnosti v určitém časovém období, čímž je nejčastěji jeden rok a oproti rozvaze se nezaměřuje na zachycení stavu podniku, ale točích, jež jsou realizovány. i přes to, že za jakýsi základ účetnictví je považována rozvaha, přisuzuje se větší významnost právě výkazu zisků a ztrát. Udává totiž, jak je podnik schopen zhodnocovat vložený kapitál a tak ukázat úspěšnost podniku dalším potenciálním investorům prostřednictvím kladného hospodářského výsledku. Ten má i z hlediska všech ekonomických ukazatelů podniku největší váhu.

Výkaz zisků a ztrát je založen na tzv. aktuálním principu. Ten znamená, že výnosy a náklady jsou zachycovány v období, kterého se časově i věcně týkají. Nezáleží tedy na tom, zda v daném období došlo k peněžnímu příjmu či výdaji. Na závěr tedy lze dodat, že tento výkaz zisků a ztrát se neopírá o skutečné peněžní toky.

Výkaz zisků a ztrát se dělí se na tři okruhy činností podniku, které zachycují celkový stav hospodářského výsledku.

První z nich je činnost provozní. Tato činnost je z hlediska podniku nejdůležitější, protože zachycuje obchodní a výrobní činnosti v podniku. Provozní náklady tedy zahrnují například náklady za materiál, služby, odpisy apod. Pod provozními náklady se naopak nachází tržby za prodej zboží a výroby. Výsledkem této činnosti je provozní zisk, který je velmi důležité z dlouhodobého hlediska mít kladný. Pokud podnik tak nemá, pak je na místě přehodnotit směr, kterým se má dál řídit.

Druhá z činností se nazývá „finanční“ a má za cíl podporovat provozní činnost. Její hlavní úkol spočívá v tom, aby podnik měl vždy dostatek finančních prostředků k nákupu materiálu či nezbytné techniky. Výnosy z této finanční činnosti podniků přicházejí ve formě úroků z přebytečných peněz na účtech a náklady z úvěrů, které nám však poskytla třetí strana za předem dohodnutých podmínek. Tato činnost je tak u drtivé většiny podniků záporná. Porovnáním finančních výnosů a nákladů pak získáme hospodářský výsledek z finančních operací.

Sečtením provozního zisku a hospodářského výsledku z finančních operací sníženého o daň z příjmů z běžné činnosti získáme hospodářský výsledek z běžné činnosti.

Třetím okruhem činností podniku je činnost mimořádná. Tento okruh činností je nejvíce nevyzpytatelný, neboť zahrnuje mimořádné výnosy (ve formě manek a škod nebo z přebytků majetků) a mimořádné náklady (rovněž manka a škody nebo ztrátové pohledávky při likvidaci dlužníků). Hospodářský výsledek z mimořádných činností podniku se tedy získá odečtením mimořádných výnosů a mimořádných nákladů.

Z těchto tří okruhů získáme hospodářský výsledek za účetní období, neboli účetní zisk, který je výsledkem součtu hospodářského výsledku za běžnou činnost a mimořádného hospodářského výsledku (od kterého je už rovněž odečtena daň z příjmů z mimořádné činnosti) a je hospodářským výsledkem po zdanění. Avšak musíme ještě rozlišit jeden druh zisku, kterým je zisk daňový. Tento zisk se zjišťuje pro účely výpočtu daně z příjmů podnikatelských subjektů a je ještě dále upraven o náklady, které daňové zákonodárství nedovoluje zahrnout do nákladů, nebo jsou tyto náklady uvedeny v nesprávné výši. Dalším faktorem, kterým musíme upravit daňový základ, jsou částky neoprávněně zkracující výnosy.

Avšak v některých pramenech (např. Jindřichovská (9)) se uvádí, že hospodářský výsledek z mimořádné činnosti nemá být zahrnut do konečného účetního zisku, neboť se jedná o zisk, který nebyl podnikatelským záměrem, tudíž nemá žádnou vypovídací schopnost o hospodaření podniku.

Z hlediska důležitosti zisku samotného pro tuto bakalářskou práci by bylo vhodné uvést i pár definic. Podle Zadražila (4) podnikatelský zisk „plyne z lepší schopnosti odhadnout a uspokojit tržní poptávku, než mají ostatní.“ Jiný náhled na zisk jako takový nám umožňuje Konečný (11), který zisk sleduje jako „nejdynamičtější vlastní finanční zdroj podniku a současně kritérium výnosnosti vloženého kapitálu a tedy efektivnosti činnosti podniku.“ Velmi podobnou definicí jako Konečný se pak prezentuje i Valach (8), který jen doplňuje, že zisk ovlivňuje tržní hodnotu firmy, která je v dnešní době chápána jako hlavní cíl finančního řízení podniku.

Z hlediska pojetí hospodářského výsledku je pro finanční analýzu důležité, jaké jeho složky by měly být do něj zachyceny. Grünwald (5) rozlišuje dvě možnosti:

- 1) výsledek hospodaření zahrnuje veškeré zisky (ztráty) za dané období, tedy jak běžné zisky a ztráty, tak i zisky a ztráty mimořádné povahy (např. ztráty ze živelných pohrom)
- 2) výsledek hospodaření by měl být kritériem výdělkové schopnosti podniku a jako takový by neměl zahrnovat mimořádné zisky a ztráty, vzniklé v příslušném období. Toto pojetí zdůrazňuje vztah nákladů a výnosů k činnosti daného období a je z ní tedy nutné vyloučit jakékoli významnější položky, u nichž tento vztah chybí, jako např.:
 - zisky a ztráty vzniklé prodejem těch složek aktiv, které nejsou za účelem prodeje pořizovány (např. dlouhodobý majetek a materiál),
 - škody ze živelných pohrom u hospodářských prostředků takové povahy, které se obvykle nepojišťují (např. povodně),
 - zúčtování a tvorba rezerv, časového rozlišení a opravných položek

Dále uvádí Grünwald (5) i tabulku, v níž se věnuje problematice různých druhů hospodářských výsledků ve víceúrovňovém výkazu zisků a ztrát:

Tabulka 3 Vícestupňový výkaz zisků a ztrát

I. OBCHODNÍ ČINNOST
+ tržby za prodej zboží
- náklady na prodané zboží
= OBCHODNÍ MARŽE
II. VÝROBNÍ ČINNOST
+ tržby za prodej vlastních výrobků a služeb
+/- změna stavu vnitropodnikových zásob vlastní výroby
+ aktivace (materiálu, zboží a dlouhodobého majetku, vyrobených ve vlastní režii, a vnitropodnikových služeb)
- výkonová spotřeba (materiál, energie, služby)
= PŘIDANÁ HODNOTA
- osobní náklady (mzdy, odměny, sociální zabezpečení)
- daně a poplatky (kromě daně z příjmů)
- odpisy nehmotného a hmotného investičního majetku
- ostatní provozní náklady
= PROVOZNÍ VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ
III. FINANČNÍ ČINNOST
+ výnosy z finančních operací
- náklady finančních operací
= FINANČNÍ VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ
PROVOZNÍ VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ
+/- FINANČNÍ VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ
- daň z příjmů za běžnou činnost
= VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ za BĚŽNOU ČINNOST

IV. MIMOŘÁDNÁ ČINNOST
+ mimořádné výnosy
- mimořádné náklady
- daň z příjmů z mimořádné činnosti
= MIMOŘÁDNÝ VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ
VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ za BĚŽNOU ČINNOST
+ MIMOŘÁDNÝ VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ
= VÝSLEDEK HOSPODAŘENÍ za ÚČETNÍ OBDOBÍ

Pramen: GRÜNWARD, Rolf; HOLEČKOVÁ, Jaroslava; STROUHAL, Jiří, 2006

Takto zjištěné informace o hospodaření podniku pak lze použít k samotnému vyjádření efektivnosti podniku, nebo je můžeme použít i pro vyjádření dalších poměrových ukazatelů.

2.3.4.3 Výkaz cash flow

Pro prvotní pochopení tohoto výkazu je třeba si charakterizovat pojem cash flow. Podle Jindřichovské (9) pod tímto pojmem rozumíme „veškerou vytvořenou hotovost podniku během určitého období“, nebo zjednodušeně „součet čistého zisku a odpisů.“ pro vysvětlení – odpisy jsou ta část peněžních prostředků, které podnik nikomu neplatí, ale pouze v nich splácí dlouhodobý majetek, který už je zakoupen. Tyto peněžní prostředky tak nikomu nedluží. Na druhou stranu Valach (8) uvádí, že cash flow lze charakterizovat jako „pohyb peněžních prostředků (jejich přírůstek a úbytek) podniku za určité období v souvislosti s jeho ekonomickou činností.“ Rovněž uvádí i druhou definici, kterou zmiňuje i Jindřichovská, že cash flow je rovno součtu čistého zisku a odpisů, ale označuje ji za nesprávnou. Dalším autorem, jenž se věnuje pojmem cash flow je Svatoš (10). Ten ji však definuje velmi jednoduše a to jako rozdíl mezi příjmy a výdaji. Nejlepší vysvětlení tohoto pojmu bych tedy osobně přisoudil Valachovi, který se problematikou cash flow zabývá i velmi podrobně.

Pod výkazem cash flow si tedy lze představit určitý přehled o peněžních tocích, tedy o tocích příjmů a výdajů za uplynulé účetní období. Laicky by se dalo říct, kolik hotovosti v určitém období přišlo a odešlo. Avšak tento termín není tak přesný, jelikož hotovost je jen částí peněžních prostředků.

Tento výkaz se dělá hlavně proto, že výkaz zisků a ztrát je pouze stavovým výkazem aktuálního účetnictví. Neopírá se tedy o skutečné peněžní toky a vzniká u něj tak obsahový a časový nesoulad mezi náklady a výdaji, výnosy a příjmy, zisky a skutečným stavem peněžních prostředků. Tímto nesouladem může mít podnik v účetnictví vysoký zisk, ale stav peněžních prostředků nízký. Tato situace je u každého podniku velmi závažná, neboť je dobré mít v podniku určitě peněžní prostředky na krytí nepředvídatelných výdajů. Z toho lze usoudit, že tento výkaz je velmi užitečný při posouzení likvidity a platební schopnosti podniku.

Cash flow sledujeme dvěma způsoby. Buď přímo, nebo nepřímo. Prvním způsobem pouze sledujeme příjmy a výdaje za určité období. Druhý způsob se naopak věnuje transformaci zisku do pohybu peněžních prostředků a následnými úpravami o další změny peněžních prostředků v majetku a kapitálu. Tento druhý způsob je používán nejčastěji.

Pro upřesnění nám poslouží tabulka Valacha (8) ze stran 84 a 85, která se věnuje sledování cash flow nepřímým způsobem.

Tabulka 4 Sledování cash flow nepřímým způsobem

+ zisk (po úhradě úroků a zdanění)
+ odpisy (snížily vykazovaný zisk, protože však nejsou peněžní výdaj, musí se k zisku přičíst)
+ jiné náklady, nevyvolávající pohyb peněz (platí o nich co o odpisech – např. rezervy na mzdy na dovolenou, na opravy aj.)
- výnosy, které nevyvolávají pohyb peněz (zvýšily zisk, ale protože nejde o peněžní příjem, musí se odečíst od zisku – např. zúčtování předem přijatého nájemného do výnosů).
CASH FLOW ze SAMOFINANCOVÁNÍ

<ul style="list-style-type: none"> + úbytek pohledávek - přírůstek pohledávek + úbytek nakoupených krátkodobých cenných papírů - přírůstek nakoupených krátkodobých cenných papírů + úbytek zásob - přírůstek zásob + přírůstek krátkodobých dluhů - úbytek krátkodobých dluhů
<p>CASH FLOW z PROVOZNÍ ČINNOSTI (obsahuje i cash flow ze samofinancování)</p> <ul style="list-style-type: none"> + úbytek fixního majetku - přírůstek fixního majetku + úbytek nakoupených akcií a dluhopisů - přírůstek nakoupených akcií a dluhopisů
<p>CASH FLOW z INVESTIČNÍ ČINNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> + přírůstek dlouhodobých dluhů - úbytek dlouhodobých dluhů + přírůstek vlastního jmění z titulu emise akcií - výplata dividend
<p>CASH FLOW z FINANČNÍ ČINNOSTI</p>

Pramen: VALACH, Josef, 2003

Součtem cash flow z finanční, provozní a investiční činnosti dostaneme celkové cash flow, které je výsledkem i celého výkazu cash flow.

3 Cíle, hypotézy a metody

3.1 Cíl práce

Cílem práce je posoudit vliv velikosti zemědělského podniku na výsledek hospodaření po vstupu do EU.

3.2 Hypotézy

S rostoucí velikostí zemědělského podniku rovnoměrně roste i hospodářský výsledek.

Hospodářský výsledek zemědělského podniku je ovlivněn dotacemi.

3.3 Metodický postup

Metodický postup použitý v této práci lze rozdělit do tří částí:

- *Studium odborné literatury*

V této části jsem čerpal z odborných publikací, jež jsem měl uvedeny již v samotném zadání mé práce a z publikací, které jsem si sám vyhledal, a zdály se mi být užitečnými pro splnění smyslu práce. Zároveň jsem si zvolil taková klíčová slova, která by mi svým významem mohla pomoci k potřebnému teoretickému základu. Konkrétně to jsou slova: podnik, podnikání, podnikatel, finance podniku, finanční řízení, finanční rozhodování, finanční plánování, finanční analýza a s ní blíže související finanční výkazy.

- *Analýza výsledků hospodaření vybraných zemědělských podniků po vstupu do EU*

Základním stavebním kamenem pro tento bod bude získání potřebných informací formou interview ve vybraných podnicích v regionu Strakonice a okolí. Region jsem si zvolil proto, že budu srovnávat podniky, které se nacházejí ve stejném klimatu, což

bude mít, jak předpokládám, větší vypovídající schopnost. Zároveň bych byl rád, kdyby mi byly od vybraných podniků poskytnuty úplné informace a v případě nesrovnalostí i vysvětlivky k těmto informacím, ale jak jsem již byl upozorněn – některé informace si řada podniků nechává jen čistě pro svou potřebu. To se týká především rozvahy. I tak věřím, že se mi řadu podniků podaří přesvědčit k získání alespoň těch informací, které jsou ke splnění účelu této práce nezbytné. Posléze bych tyto získané informace analyzoval (hlavně pak hospodářský výsledek) a určil, jak se jejich hospodaření a hospodářský výsledek změnily v období, kdy jsme již byli členy EU. Tyto informace budou analyzované za tři po sobě jdoucí období a to za rok 2008, 2009 a 2010.

- *Posouzení vlivu velikosti podniku na výsledek hospodaření*

V poslední části mé práce se zaměřím na posouzení vlivu velikosti podniku na výsledek hospodaření. Velikost podniku určím dle ročního obrátu. Samotnou velikost zemědělského podniku lze totiž s poměrnou jistotou odhadnout dle ročního obrátu. Tudíž se dá předpokládat, že větší podnik bude mít i větší obrat.

4 Výsledky

Praktická část mé práce bude spočívat v analyzování hospodářského výsledku vybraných zemědělských podniků a následném vyjádření vlivu velikosti podniku na úrovni výsledku hospodaření. Nejdříve zde budou představeny podniky, které jsem si pro svou potřebu vybral a u každého budou uvedeny a analyzovány jejich hospodářské výsledky v letech 2008, 2009 a 2010. Používanými ukazateli budou: hospodářský výsledek/počet pracovníků (tímto způsobem vyjádřím podíl každého pracovníka na hospodářském výsledku, hospodářský výsledek/roční obrat (jednak tímto ukazatelem zjistím vliv velikosti podniku na výsledku hospodaření, a za druhé kolik procent z celkových příjmů připadne podnikateli ve formě zisku), hospodářský výsledek/výměra (určí velikost zisku připadajícího na každý hektar půdy – v tabulkách bude použit jeden výměr půdy za tři poslední roky, protože podle dialogu s podnikateli svou pozemkovou výměru téměř vůbec nerozšiřují a soustředí se hlavně na investice v podobě nových technologií) a dotace/ročním obrat (tento ukazatel určí část celkových příjmů připadajících na dotace). Pro můj účel bude použit zisk před zdaněním a nebudu dále rozepisovat jednotlivé složky hospodářského výsledku u každého z vybraných podniků, protože dle mého úsudku jsou si v těchto podnicích dosti podobné. Provozní výsledek hospodaření tvoří jejich suverénně největší část samotného hospodářského výsledku a u 9 z 10 zkoumaných subjektů je kladný. Kdežto finanční výsledek hospodaření je u každého podniku výrazně záporný. V tomto případě se jedná o úvěry a půjčky, jenž zemědělské podniky splácejí. Tyto dva druhy jsou zásadní. Posledním druhem je mimořádný výsledek hospodaření, který však některé publikace (např. Jindřichovská (7)) ani za druh hospodářského výsledku neuvádějí. U mých zkoumaných subjektů se tento druh hospodářského výsledku vyskytuje v nezanedbatelné částce pouze jednou a to u zemědělského družstva Sudkovice v roce 2009, kde se jednalo o výnos v částce 1.316.000 Kč, což pak podstatně ovlivnilo i výsledný hospodářský výsledek.

- *Luboš Chvosta*

Jedná se o soukromého zemědělského podnikatele, který se zabývá chovem ovcí a skotu. Jeho příjmy tedy tvoří jen živočišná výroba. Tou je: 160 ovcí, 25 krav bez tržní produkce mléka, 8 býků a 26 mladého skotu. Tuto živočišnou produkci realizuje na ploše 100 hektarů, které má všechny ve formě trvale travnatého porostu (TTP).

Tabulka 5 Ekonomické údaje a ukazatele p. Chvosty

	2008	2009	2010
Hospodářský výsledek	405.411 Kč	240.981 Kč	543.000 Kč
Roční obrat	1.599.598 Kč	2.323.921 Kč	2.078.000 Kč
<i>$\frac{\text{hospodářský výsledek}}{\text{celkový počet pracovníků}}$</i>	405.411 Kč	240.981 Kč	543.000 Kč
<i>$\frac{\text{hosp. výsledek}}{\text{roční obrat}}$</i>	25,3 %	10,4 %	26,1 %
<i>$\frac{\text{hospodářský výsledek}}{\text{celková výměra}}$</i>	4.054 Kč	2.410 Kč	5.430 Kč
<i>$\frac{\text{dotace}}{\text{roční obrat}}$</i>	12,5 %	8,6 %	9,6 %

Pramen: Vlastní výzkum

Hospodářský výsledek má v průběhu času rostoucí tendenci. Z hospodářských výsledků může být zavádějící rok 2009, ale tento zisk je velmi ovlivněn pořízením nového traktoru. Dotace pobírá tento podnikatel v posledních třech letech ve výši pohybující se kolem 200.000 Kč. Dá se tedy říct, že i bez dotací by byl životaschopný, ale nemohl by tolik investovat do svého podnikání, což by velmi nepříznivě ovlivnilo jeho konkurenceschopnost. V posledních letech má pro svou produkci jen jednoho odběratele, který od něj odebírá živočišnou produkci za stálou cenu, což mu umožňuje vyhnout se problémům s kolísáním cen.

- *Josef Květoň*

Pan Květoň se zabývá hlavně rostlinnou produkcí, která tvoří zhruba 90 % jeho příjmů z výroby. Zbýlých 10 % získává z prodeje skotu a částečně prasat. Chová 60 ks skotu bez tržní produkce mléka a zhruba 45 prasat, která však z největší části používá jako

náhradu pachtovného. Hospodaří na celkové pozemkové výměře 140 hektarů, z nichž ornou půdu s produkcí ječmene, řepky, ovsa a pšenice tvoří 95 hektarů. Zbytek jsou TTP.

Tabulka 6 Ekonomické údaje a ukazatele p. Květoně

	2008	2009	2010
Hospodářský výsledek	226.189 Kč	300.546 Kč	169.679 Kč
Roční obrat	2.427.478 Kč	2.738.007 Kč	2.667.481 Kč
<i>$\frac{\text{hospodářský výsledek}}{\text{celkový počet pracovníků}}$</i>	75.396 Kč	100.182 Kč	56.560 Kč
<i>$\frac{\text{hosp. výsledek}}{\text{roční obrat}}$</i>	9,3 %	11 %	6,4 %
<i>$\frac{\text{hospodářský výsledek}}{\text{celková výměra}}$</i>	1.615 Kč	2.146 Kč	1.212 Kč
<i>$\frac{\text{dotace}}{\text{roční obrat}}$</i>	38,7 %	34,6 %	42,1 %

Pramen: Vlastní výzkum

V tomto případě hospodářský výsledek se v čase nikterak výrazně nemění a je tedy poměrně stálý. Růst příjmů se kompenzuje růstem cen vstupů. Dotace (940.000 Kč (2008), 948.000 Kč (2009), 1.124.000 Kč (2010)) však hrají v případě tohoto zemědělského podnikatele významnou roli, neboť bez nich by se dostal do velmi záporných čísel. Dá se tedy říci, že je zcela závislý na dotacích.

- *Kozí farma Bílsko*

Jak již v samotném názvu stojí, farma se zabývá chovem koz, z nichž má spolu s dotacemi jediný svůj příjem. Kozy však neslouží na prodej masa, ale pro výrobu mléka, z kterého se další úpravou získává velmi zdravý kozí sýr. Farma chová zhruba 115 koz a má pozemkovou výměru 24 hektarů. Tato plocha má formu TTP a slouží výhradně pro obživu koz.

Tabulka 7 Ekonomické údaje a ukazatele Koží farmy Bílsko

	2008	2009	2010
Hospodářský výsledek	113.084 Kč	136.433 Kč	163.114 Kč
Roční obrat	706.966 Kč	1.054.972 Kč	944.645 Kč
$\frac{\text{hospodářský výsledek}}{\text{celkový počet pracovníků}}$	56.542 Kč	68216 Kč	81.557 Kč
$\frac{\text{hosp. výsledek}}{\text{roční obrat}}$	16 %	12,9 %	17,3 %
$\frac{\text{hospodářský výsledek}}{\text{celková výměra}}$	4.712 Kč	5.685 Kč	6.838 Kč
$\frac{\text{dotace}}{\text{roční obrat}}$	24,7 %	16,6 %	18,5 %

Pramen: Vlastní výzkum

Stálý, ačkoliv velmi pozvolný růst hospodářského výsledku je zřejmý, ale když se vezme v úvahu, že farma si vzala úvěr „Malý začínající zemědělec“, kde hlavní podmínkou je dosažení zisku druhý rok po obdržení dotace v částce nejméně 120.000 Kč, tak se farma pohybuje jen těsně nad úrovní této podmínky, jejíž nedodržení by mohla stát farmu velké penále, které by mohlo dosti ohrozit její podnikání. Z finanční stránky bych ještě uvedl, že farma je naprosto závislá na dotacích. Ty by se měli pohybovat v posledních třech letech v rozmezí 150.000-200.000 Kč, takže tvoří velmi výraznou složku jejich příjmů.

- *Zemědělské družstvo Sudkovice*

Družstvo se zabývá jak chovem skotu, tak rostlinnou výrobou. Avšak živočišná produkce, kterou představuje chov zhruba 45 krav bez tržní produkce mléka, má oproti produkci rostlinné jen zanedbatelnou hodnotu. Družstvo má v užívání 400 hektarů půdy, z nichž tři čtvrtiny tvoří orná půda, na níž se pěstují běžné obiloviny, pak řepka a kukuřice. Zbytek jsou TTP.

Tabulka 8 Ekonomické údaje a ukazatele ZD Sudkovice

	2008	2009	2010
Hospodářský výsledek	206.000 Kč	827.000 Kč	103.000 Kč
Roční obrat	10.717.000 Kč	7.967.000 Kč	7.468.000 Kč
$\frac{\text{hospodářský výsledek}}{\text{celkový počet pracovníků}}$	34.333 Kč	137.833 Kč	17167 Kč
$\frac{\text{hosp. výsledek}}{\text{roční obrat}}$	1,9 %	10,4 %	1,4 %
$\frac{\text{hospodářský výsledek}}{\text{celková výměra}}$	515 Kč	2.067 Kč	257 Kč
$\frac{\text{dotace}}{\text{roční obrat}}$	24,3 %	32,6 %	34,8 %

Pramen: Vlastní výzkum

Hospodářský výsledek v roce 2009 byl značně ovlivněn na straně mimořádného hospodářského výsledku, který představoval 1.316.000 Kč. Jinak byl rok 2009 velmi slabý a dokonce bylo družstvo donuceno ke zrušení produkce mléka, protože byla velmi nákladná. I tak se dá hovořit v posledních letech o výrazném zlepšení. Do roku 2007 totiž bylo družstvo jen ztrátové. Dotace ve výši kolem 2.600.000 Kč představují pro družstvo rovněž životně důležitou složku příjmů.

- *Pivkovic a.s.*

Tato akciová společnost se zabývá jak rostlinnou (realizována na cca 545 ha orné půdy, na níž pěstují obiloviny, řepku, kukuřici a jetel, a cca 340 ha TTP), tak živočišnou výrobou (ta zahrnuje cca 1000 ks skotu, z toho 460 dojnic). Avšak postupem času se společnost začíná orientovat jen na mléko, jehož vyprodukuje zhruba 3.000.000 litrů ročně.

Tabulka 9 Ekonomické údaje a ukazatele akciové společnosti Pivkovic

	2008	2009	2010
Hospodářský výsledek	1.819.000 Kč	799.000 Kč	1.884.000 Kč
Roční obrat	87.740.000 Kč	57.532.000 Kč	66.098.000 Kč
<i>$\frac{\text{hospodářský výsledek}}{\text{celkový počet pracovníků}}$</i>	41.341 Kč	24.969 Kč	62.800 Kč
<i>$\frac{\text{hosp. výsledek}}{\text{roční obrat}}$</i>	2,1 %	1,4 %	2,9 %
<i>$\frac{\text{hospodářský výsledek}}{\text{celková výměra}}$</i>	2.051 Kč	940 Kč	2.128 Kč
<i>$\frac{\text{dotace}}{\text{roční obrat}}$</i>	10,8 %	16,5 %	14,4 %

Pramen: Vlastní výzkum

Rok 2009 byl tak jako pro ostatní zemědělské podniky velmi kritický. Společnost zaznamenala pokles v tržbách o více než 30.000.000 Kč, což na velikost této společnosti je skutečně výrazná částka. Na hospodářském výsledku to sice moc znát není, ale to proto, že se snažili co nejvíce zmenšit náklady vzhledem k tomuto defektu na trhu komodit. Dotace se na hospodářském výsledku podílí opět velmi velkou měrou a to konkrétně cca 6.500.000 Kč ročně. Do toho však nejsou započítány dotace na investice, jež pobírají v částce pohybující se okolo 3.000.000 Kč ročně. Dostí velkou nevýhodou společnosti je zadlužení, které k dnešku tvoří téměř polovinu celého majetku společnosti.

- *Josef Kuřina*

Tento drobný soukromý zemědělský podnikatel uskutečňuje svou produkci hlavně v podobě rostlinné výroby. Ta tvoří cca 90 % jeho příjmů z produkce a jedná se zde o pěstování pšenice, řepky a ječmene na ploše o výměře 120 ha. Zbylých 10 % tvoří prodej ovcí na maso. Ti se pasou volně na 10 ha půdy. Z této celkové plochy však sám vlastní jen 30 hektarů, zbytek si pronajímá.

Tabulka 10 Ekonomické údaje a ukazatele p. Kuřiny

	2008	2009	2010
Hospodářský výsledek	287.657 Kč	179.964 Kč	196.204 Kč
Roční obrat	3.494.892 Kč	2.444.909 Kč	2.625.866 Kč
$\frac{\text{hospodářský výsledek}}{\text{celkový počet pracovníků}}$	143.828 Kč	89.982 Kč	98.102 Kč
$\frac{\text{hosp. výsledek}}{\text{roční obrat}}$	8,2 %	7,4 %	7,5 %
$\frac{\text{hospodářský výsledek}}{\text{celková výměra}}$	2.213 Kč	1.384 Kč	1.509 Kč
$\frac{\text{dotace}}{\text{roční obrat}}$	15,7 %	22,5 %	20,9 %

Pramen: Vlastní výzkum

Opět je vidět velký propad roku 2009 oproti roku 2008. Bylo to způsobeno opět již často zmiňovaným poklesem cen všech zemědělských komodit. I tak se dá říci, že si hospodářský výsledek drží v průběhu let na podobné úrovni a mají tak dlouhodobě prosperující hospodářství. Dotace pro ně rovněž znamenají životadárnou sílu. Jedná se o částku pohybující se okolo 550.000 Kč ročně.

- *Vladimír Hanžl*

Velmi hezky prosperující hospodářství pana Hanžla se rozléhá na ploše 115 ha, z nichž orná půda představuje 62 ha a TTP 53 ha. Z rostlinné výroby se soustředí na pěstování řepky, ječmene, kukuřice, píce a pšenice. Avšak většinu ze své rostlinné výroby používají pro výrobu krmných směsí pro svou vlastní spotřebu. Největším příjmem pro ně tedy je živočišná výroba. Tu představuje 131 ks skotu, z toho 42 krav, 35 jalovic a 54 býků.

Tabulka 11 Ekonomické údaje a ukazatele p. Hanžla

	2008	2009	2010
Hospodářský výsledek	293.908 Kč	414.041 Kč	692.485 Kč
Roční obrat	3.731.320 Kč	3.829.543 Kč	4.802.171 Kč
<i>$\frac{\text{hospodářský výsledek}}{\text{celkový počet pracovníků}}$</i>	97.969 Kč	138.014 Kč	230.828 Kč
<i>$\frac{\text{hosp. výsledek}}{\text{roční obrat}}$</i>	7,9 %	10,8 %	14,4 %
<i>$\frac{\text{hospodářský výsledek}}{\text{celková výměra}}$</i>	2.556 Kč	3.600 Kč	6.022 Kč
<i>$\frac{\text{dotace}}{\text{roční obrat}}$</i>	24,4 %	30,2 %	29,8 %

Pramen: Vlastní výzkum

V průběhu posledních let je zřetelný výrazný nárůst zisků. Je to hlavně tím, že se jim podařilo rozšířit živočišnou produkci, která v posledním roce opět začíná být zisková. Slabý rok 2009 přežili tím, že navyšovali stav skotu, aby v dalších letech, kdy by měla cena opět začít lézt nahoru, měli o to vyšší zisky. 911.000 Kč (2008), 1.157.000 Kč (2009) a 1.012.000 Kč (plus 420.000 Kč investičních dotací) (2010) – to jsou částky, které jim byly v posledních třech letech vyplaceny na dotacích. Už z těchto sum je vidět, že dotace tvoří neodmyslitelnou část jejich hospodaření.

- *ZOD Němětice*

Družstvo hospodaří na celkové pozemkové výměře zhruba 1200 hektarů, z nichž však vlastní pouhých 70 hektarů. Na ornou půdu přitom připadá zhruba 814 hektarů a zbytek na louky a pastviny. Družstvo pěstuje obiloviny a pícniny hlavně pro vlastní potřebu (krmiva). Co se týče další produkce, tak pěstují brambory, mák a řepku. Konkrétněji obiloviny zaujímají 508 ha, pícniny 70 ha, řepka 128 ha, mák 16 ha, meziplodiny 80 ha, brambory 36 ha. Obiloviny tedy zaujímají přibližně 62 % orné půdy. Z živočišné výroby mají 495 ks skotu (krávy 181 ks, výkrm 79 ks), prasata (814 ks, z toho pralice 89 ks), ovce 550 ks (z toho bahnice 271 ks) a drůbež 17.000 ks.

Tabulka 12 Ekonomické údaje a ukazatele ZOD Němětice

	2008	2009	2010
Hospodářský výsledek	507.000 Kč	598.000 Kč	- 1.877.000 Kč
Roční obrat	50.766.000 Kč	48.556.000 Kč	48.147.000 Kč
<i>$\frac{\text{hospodářský výsledek}}{\text{celkový počet pracovníků}}$</i>	11.522 Kč	14.950 Kč	- 46.925 Kč
<i>$\frac{\text{hosp. výsledek}}{\text{roční obrat}}$</i>	1 %	1,2 %	- 3,9 %
<i>$\frac{\text{hospodářský výsledek}}{\text{celková výměra}}$</i>	422 Kč	498 Kč	- 1.564 Kč
<i>$\frac{\text{dotace}}{\text{roční obrat}}$</i>	19,7 %	21,3 %	21,8 %

Pramen: Vlastní výzkum

Rok 2009 družstvo ustálo jen s menším poklesem tržeb a udržovalo si poměrně příjmný zisk, avšak relativní propad zisku nastal v roce 2010. To však bylo způsobeno akciemi, které společnost vlastnila, a které v tomto roce prodala za poloviční cenu oproti jejich hodnotě. Družstvo tak prodělal 1.534.000 Kč a celkový finanční výsledek hospodaření tak byl - 1.946.000 Kč. Provozní výsledek hospodaření se držel jen těsně v kladných číslech (69.000 Kč). Proto ten zásadní propad v hospodářském výsledku. Dá se však s poměrnou jistotou říci, že se podnik v roce 2011 vrátí zpátky do zelených čísel. Dotace opět znamenají pro podnik nezbytný příjem a jedná se o částky: 9.955.000 Kč (2008), 10.341.000 Kč (2009) a 10.500.000 Kč (2010).

- *VOD Lidmovice*

V tomto případě se jedná o družstvo, které už svou rozlohou patří k těm největším v mém okrese. Hospodaří na celkové ploše 2806 ha (2010), z nichž 360 ha tvoří louky a pastviny a zbytek orná půda. Zabývá se pěstováním řepky, pšenice, ječmene a kukuřice. Převážnou část své rostlinné výroby investuje do krmných směsí. Rostlinná produkce však tvoří jen poloviční produkci oproti produkci živočišné. Ta je tvořena z 2141 ks skotu (z toho 672 krav) a 3827 ks prasat (z toho 241 ks prasníc) (2010).

Tabulka 13 Ekonomické údaje a ukazatele VOD Lidmovice

	2008	2009	2010
Hospodářský výsledek	8.437.000 Kč	408.000 Kč	4.907.000 Kč
Roční obrat	129.423.000 Kč	102.654.000 Kč	107.718.000 Kč
<i>$\frac{\text{hospodářský výsledek}}{\text{celkový počet pracovníků}}$</i>	101.651 Kč	5.299 Kč	64.566 Kč
<i>$\frac{\text{hosp. výsledek}}{\text{roční obrat}}$</i>	6,5 %	0,4 %	4,6 %
<i>$\frac{\text{hospodářský výsledek}}{\text{celková výměra}}$</i>	2.880 Kč	141 Kč	1.749 Kč
<i>$\frac{\text{dotace}}{\text{roční obrat}}$</i>	12,7 %	17,5 %	16,8 %

Pramen: Vlastní výzkum

Opět se velmi nepříznivě projevil rok 2009, kdy tržby klesly o téměř 27.000.000 Kč, což bylo znát i na výsledku hospodaření. Podnik si sice udržel zisk, ale na podnik jeho formátu to byl skutečně zanedbatelný zisk. V roce 2010 už se však začalo vracet všechno do starých kolejí a třeba bude rok 2011 takový, jako byl rok 2007, kdy zisky společnosti šly i přes 10mil. Kč. S velikostí podniku rovněž rostou i dotace, které v roce 2008 činily 16.471.333 Kč, v roce 2009 17.939.394 Kč a v roce 2010 18.065.000 Kč. Představují tak znovu velmi nezbytnou složku příjmů podniku.

- *Josef Diviš*

Tento zemědělský podnikatel má ve svém užívání 440 ha, což je skutečně už velká rozloha vzhledem k tomu, že se jedná o podnikání FO. Avšak jen 20 ha z toho využívá jako ornou půdu. Zbytek tvoří TTP. Tržby tedy tvoří jen živočišná produkce, která se skládá z: 85 dojníc, 2 plemenných býků, 65 ks masného skotu, 20 jalovic masných, 60 ks holštýnského skotu a 9 býků. Ročně vyprodukují cca 750.000 litrů mléka.

Tabulka 14 Ekonomické údaje a ukazatele p. Diviše

	2008	2009	2010
Hospodářský výsledek	280.535 Kč	236.899 Kč	57.833 Kč
Roční obrat	7.013.905 Kč	11.829.730 Kč	14.562.141 Kč
<i>$\frac{\text{hospodářský výsledek}}{\text{celkový počet pracovníků}}$</i>	93.512 Kč	78.966 Kč	19.278 Kč
<i>$\frac{\text{hosp. výsledek}}{\text{roční obrat}}$</i>	4 %	2 %	0,4 %
<i>$\frac{\text{hospodářský výsledek}}{\text{celková výměra}}$</i>	638 Kč	538 Kč	131 Kč
<i>$\frac{\text{dotace}}{\text{roční obrat}}$</i>	57 %	35,9 %	30,9 %

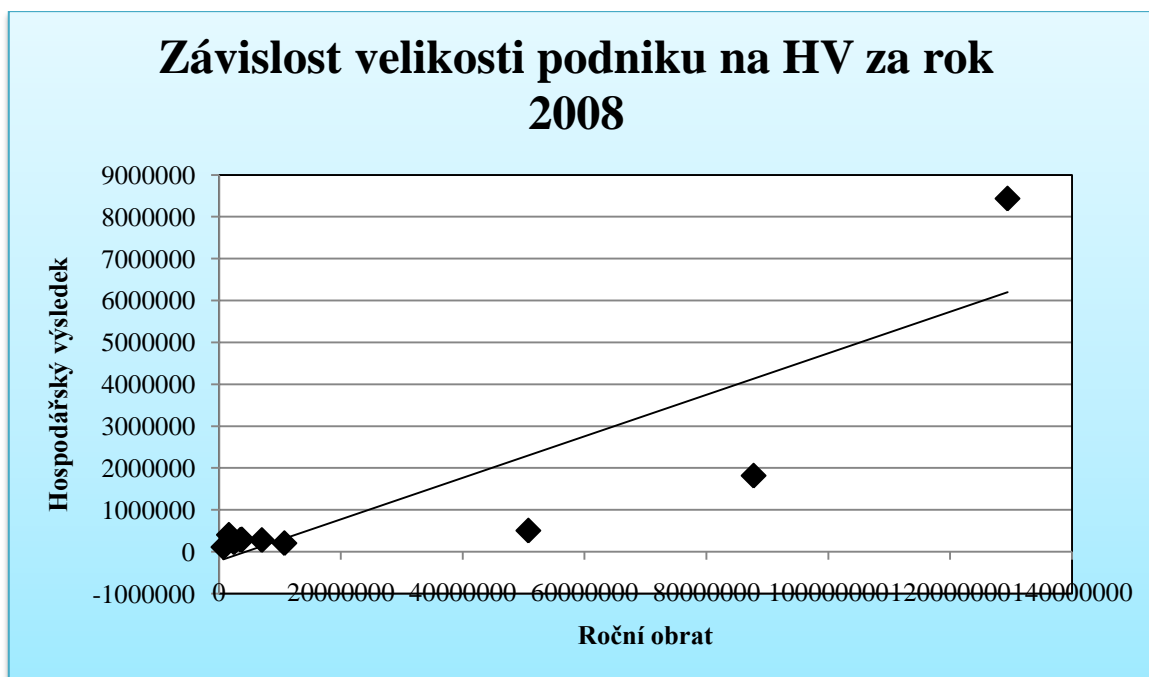
Pramen: Vlastní výzkum

Hospodářský výsledek v průběhu let se vzhledem k ročnímu obratu udržuje na poměrně nízké úrovni, ale zde hraje velkou roli to, že své podnikání v zemědělství teprve rozjíždějí a dá se říci, že velmi intenzivně. Vždyť velký růst příjmů je zde evidentní. Postupem času, když se budou držet tempa, které nasadili, si mohou vytvořit velmi prosperující hospodářství. Důležitost dotací zde už ani nemusím zdůrazňovat a snad jen uvedu, že rok od roku se podíl dotací na celkových příjmech zmenšuje, tudíž je zřejmé, že se snaží navyšovat svojí zemědělskou produkci.

Srovnáním těchto podniků pak získáme určitou představu, jak to chodí v malých a velkých zemědělských podnicích. Dokonce zjistíme, že ať je podnik menší či větší, dá se s jistotou říct, že se potýká s obdobnými problémy.

Ze získaných dat lze usoudit, že jakýsi vliv velikosti zemědělského podniku na výsledek hospodaření bude. Otázkou tedy je jak velký. Srovnáním těchto 10 subjektů lze získat poměrně vypovídající grafy, které své informace čerpají z let 2008, 2009 a 2010.

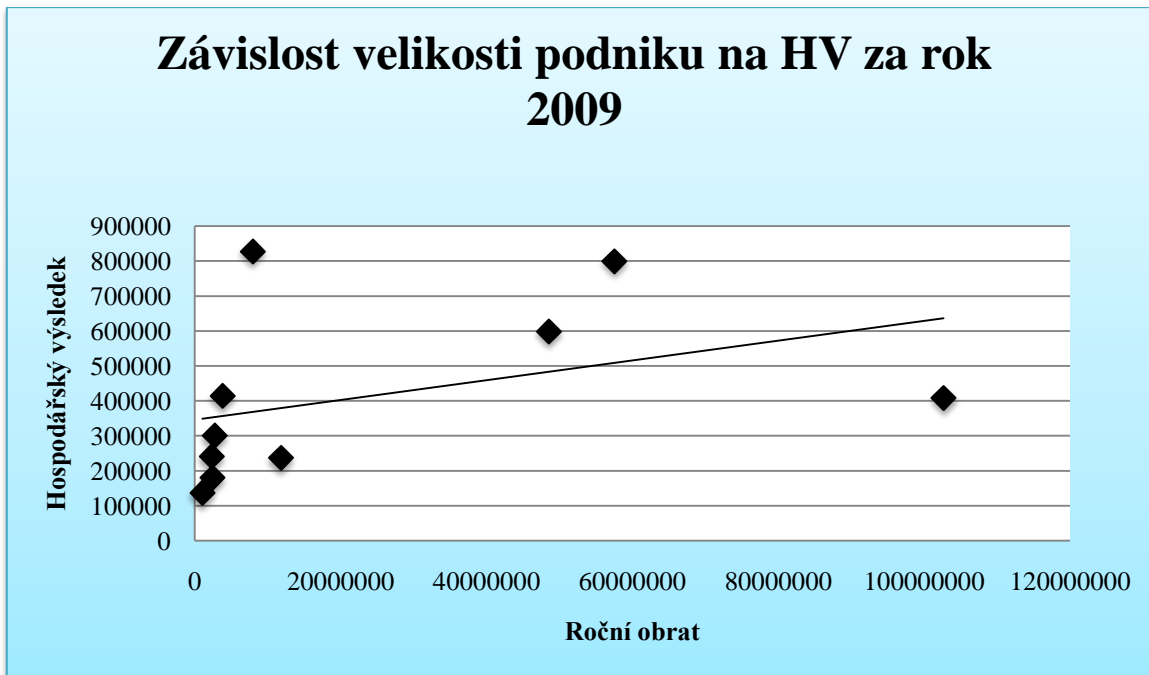
Graf 1 Závislost velikosti podniku na HV za rok 2008

Pramen: Vlastní výzkum

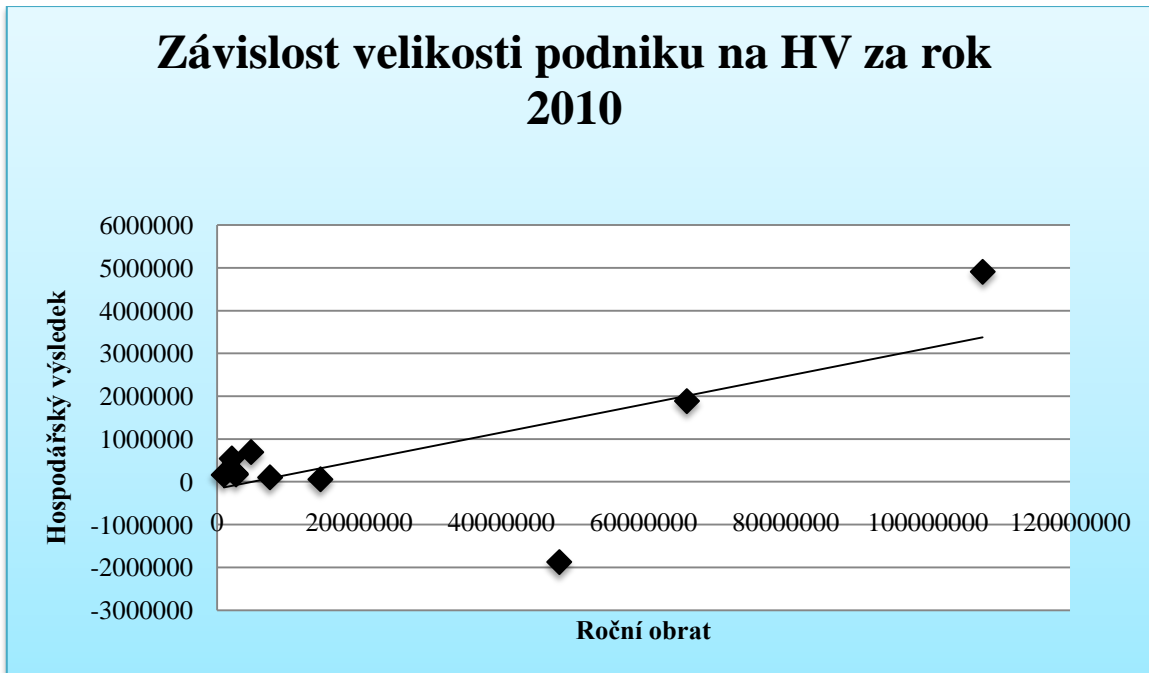
Vliv velikosti podniku na jeho výsledek hospodaření je zde sice znázorněn celkem prudce stoupající spojnicí trendu, ale je třeba si také všimnout hodnot na osách x a y. Z těch lze naopak posoudit, že vliv bude ve výsledku celkem malý. Dokonce by se dalo říct, že s rostoucím obratem se výsledek hospodaření bude zvětšovat stále menším tempem. Hlavní vypovídající hodnotu pro nás budou mít grafy z roků 2008, 2009 a 2010. Rok 2009 je však poznamenán velkým poklesem cen zemědělských komodit a s tím souvisejícím výrazným poklesem tržeb. Proto také spojnice trendu má jen mírně stoupající tendenci. V roce 2010 se ceny zemědělských komodit začaly opět zvětšovat a proto je také i spojnice trendu strmější.

Graf 2 Závislost velikosti podniku na HV za rok 2009

Pramen: Vlastní výzkum

Graf 3 Závislost velikosti podniku na HV za rok 2010

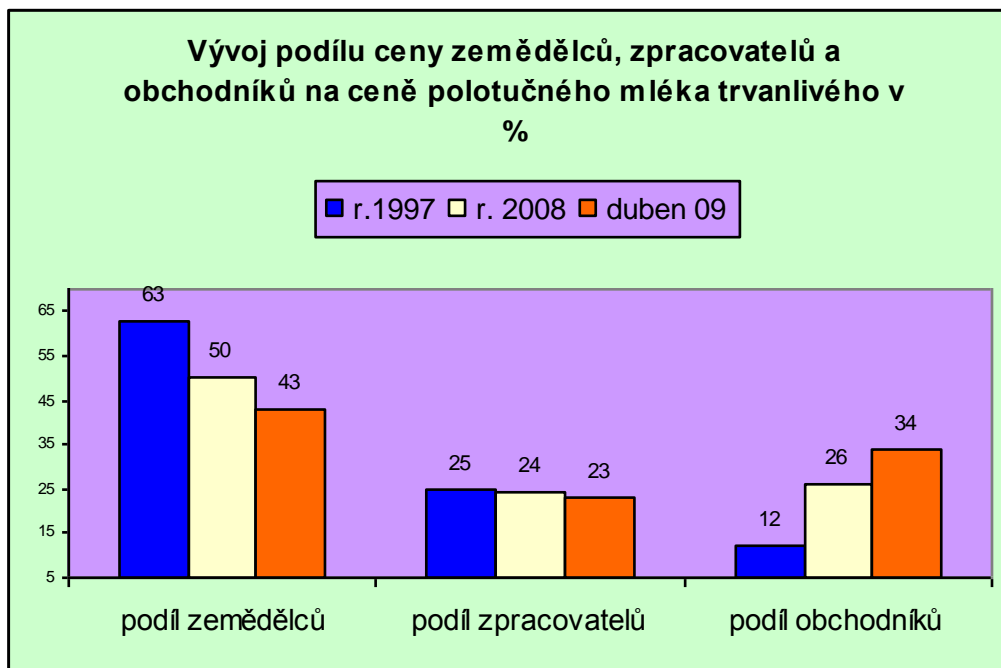
Pramen: Vlastní výzkum

5 Diskuse

Tržby zemědělského podniku jsou ovlivněny řadou faktorů. Ačkoliv se to nezdá, tak zemědělský podnik je svým podnikáním takový unikát. Jednak musí být dotován, aby vůbec mohl fungovat, a jednak je závislý na přírodních podmínkách.

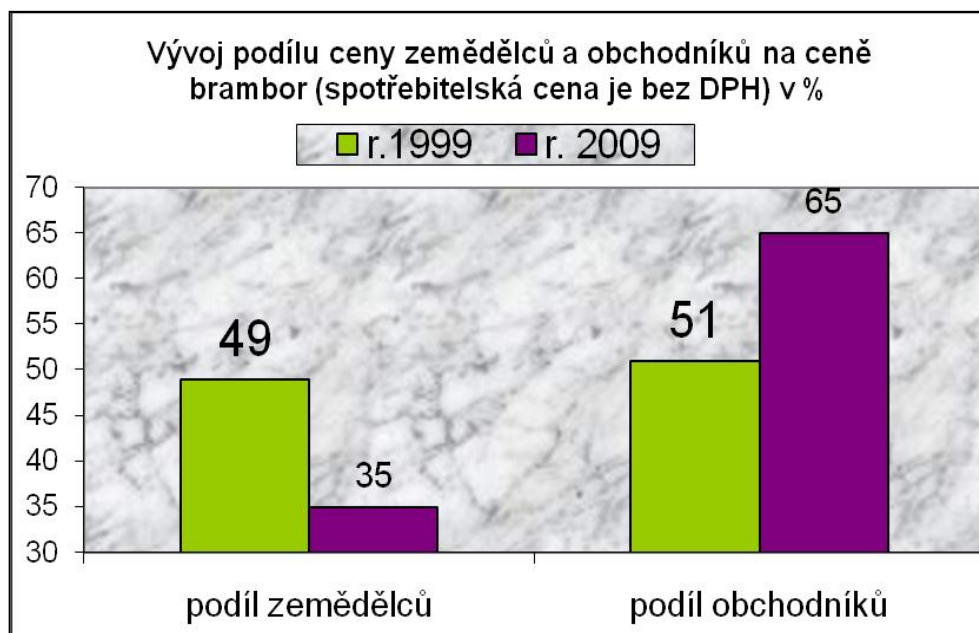
O prvním případě, tedy o dotacích, se dnes vede diskuze na všech frontách. Nezasvěcení lidé si myslí, že zemědělci jen pobírají dotace a občas něco vyprodukují. To je však jen názor laiků, kteří o zemědělství slyší pouze v televizi, nebo si maximálně o něm něco přečtou v novinách. Bohužel realita je taková, že žádný zemědělec se nemůže svými výrobními náklady (ať už na živočišnou nebo rostlinnou jednotku produkce) výrazně pohybovat pod hladinou prodejní ceny. Tudíž ani nemůže tvořit zisk, který by jeho podnikání umožnil další fungování bez obdržených dotací. Je to pak dáno jednak ze strany samotných obchodníků, tak i zpracovatelů. Do karet zemědělcům nenahrávají hlavně obchodníci. Ti svůj obchodní podíl na prodaném zboží neustále navyšují a tím ubírají potřebné finance zemědělcům. Nejiná situace je i na straně zpracovatelů. K tomuto účelu věrně poslouží následující tři grafy, věnující se problematice navyšování podílů tržeb na konečné ceně produktu (12). Je zde postupně znázorněna situace u polotučného trvanlivého mléka, u brambor a v posledním případě u kmínového chleba.

Graf 4 Vývoj podílu ceny zemědělců, zpracovatelů a obchodníků na ceně polotučného mléka trvanlivého v %

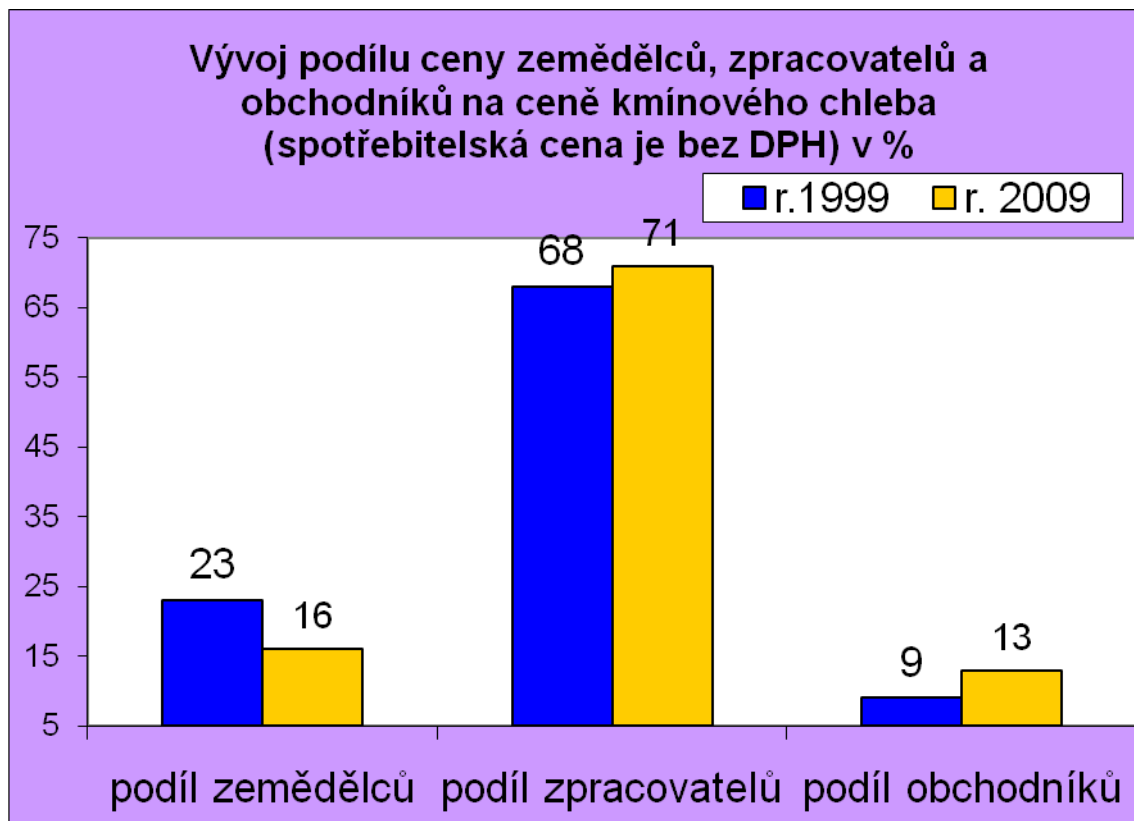
Pramen: PÝCHA, Martin, 2011

Graf 5 Vývoj podílu zemědělců a obchodníků na ceně brambor v %

Pramen: PÝCHA, Martin, 2011

Graf 6 Vývoj podílu ceny zemědělců, zpracovatelů a obchodníků na ceně kmínového chleba v %

Pramen: PÝCHA, Martin, 2011

Dnes je tedy situace taková, že není umění produkt vyrobit, ale produkt prodat, což je samozřejmě dáno velkým množstvím druhů produktů na trhu. Z těchto příčin (hlavně navyšování podílu obchodníků na konečné ceně produktu) vyvstává další problém, jímž jsou ceny vstupů a výstupů. Ceny vstupů se rok od roku zvyšují, kdežto ceny výstupů zůstávají nebo stoupají velmi pomalým tempem. S nadsázkou se tedy dá hovořit i o jakési diskriminaci vůči zemědělcům samotným.

Dalším faktorem, proč zemědělci pobírají dotace a proč je podnikání v zemědělské sféře tak složité, jsou samotné přírodní podmínky. Příroda ovlivňuje, kolik obilí se za rok podaří vypěstovat, kolik nových telat, jehňat a dalších mláďat se narodí, nebo zda nedojde k nějaké nečekané přírodní katastrofě. Myslím, že každý z nás se již setkal se situací, že povodně sebraly zemědělcům kus úrody, či se od nějakého sklíčka pohozeného v poli zapálil stoh slámy. Speciálně v létě se nejedná jen o ojedinělé případy.

Rovněž kolísání cen na trhu se zemědělskými komoditami je velmi nevyzpytatelné a může významně ovlivnit samotné fungování zemědělského podniku. Pro příklad můžeme uvést rok 2009, který po silných letech 2007 a 2008 znamenal výrazný pokles cen všech komodit. Například v roce 2008 se tuna řepky prodávala za 9.785 Kč, kdežto v roce 2009 už jen za 7.104 Kč. Ještě horší situace byla v případech pšenice, kde cena klesla z 5.106 Kč na 2.889 Kč, a krmného ječmene, který se propadl oproti roku 2008 ze stávajících 4.278 Kč na 2.483 Kč za tunu, tedy o 1.795 Kč/t. Stejná situace byla i u jiných komodit, z nichž pak nejvíce zasáhl zemědělské podniky cenový propad mléka, kde průměrná roční výkupní cena klesla z 8,76 Kč/l na 6,20 Kč/l. To už jsou velmi značné ztráty, když si představíme podnik, jako je VOD Lidmovice, který ročně vyprodukuje až 4 mil. litrů mléka. Pak je tedy ztráta pouze za komoditu mléko v částce 10.240.000 Kč, což je skutečně velká částka. Nemluvě o tom, že výrobní náklady na 1 litr mléka se pohybují někde na úrovni 7,50 Kč. Další cenové propady můžeme nalézt v příloze č. 1, která nám ukazuje celkový cenový vývoj zemědělských komodit od roku 1989 až po současnost.

Bohužel v cestě zemědělských podniků stojí i jiné překážky, konkrétně v podobě ostatních nezemědělských podniků. Velmi známá je aféra ze začátku roku 2009, kdy se čeští zemědělci snažili najít nějaký alternativní způsob, jak zamezit velkému poklesu tržeb. Našli jej v podobě automatů na mléko, kde by bylo prodáváno mléko přímo od zemědělců. Zpočátku tento způsob prodeje přes tyto automaty na mléko slavil velké úspěchy, kdy se dokonce na čerstvé mléko stály i fronty. Vše však bylo rázně ukončeno v březnu roku 2009, kdy společnost Tetra Pak uspořádala tiskovou konferenci, kde hlavní hygienik prohlásil, že mléko z těchto automatů nemusí být zcela zdravé, ba naopak může způsobit i salmonelu. Samozřejmě se jednalo o cílený útok na zemědělce, protože tyto automaty znamenaly potenciální hrozbu pro tak velkého výrobce balení jako je Tetra Pak. Po této konferenci se téměř okamžitě objevily ve všech médiích zprávy o zdravotní závadnosti mléka odebíraného z těchto automatů a ze dne na den se prodej zmenšil o polovinu. Od té doby se začal rušit jeden automat za druhým a zemědělcům zbyly jen oči pro pláč. Bohužel taková je realita. Lidé dnes uvěří všemu, co se řekne v televizi nebo napíše v novinách.

Dalším problémem nebo spíše současným trendem v České republice je zatravnění orné půdy. V Bruselu byly vyjednány hlavně dotace na výměru, což nahrálo do karet zlatokopcům, kteří vlastnili, ale nevyužívali půdu pro zemědělskou produkci. Tito zlatokopci dnes pobírají velmi vysoké částky z dotací a jediným jejich závazkem je posekat svůj pozemek minimálně dvakrát do roka a mít na 1ha určitý počet VDJ (výrobních dobytčích jednotek). Tento systém tak je nespravedlivý pro opravdové zemědělské podnikatele, kteří den co den vstávají brzy ráno, aby se starali o své hospodářství. Jak jsem ze svého výzkumu zjistil, každý zemědělský podnikatel vyhodnocuje tento systém dotací jako poněkud nepromyšlený. Přivítali by spíše dotace na jednotku produkce, které by podle jejich mínění, měly za následek zvýšení efektivity celého českého zemědělství. S tímto jejich názorem se zcela ztotožňuji a doufám, že v roce 2013, při příležitosti dalšího jednání v Bruselu ohledně zemědělské politiky, bude vyjednaný jiný a hlavně spravedlivější systém dotací. Rovněž plnění některých nařízení EU není zcela v pořádku. Jedná se zejména o různé jímky, které podnik musí v rámci své živočišné výroby budovat a ani v tomto případě se nejedná o levnou záležitost. Vybudování jedné jímky může totiž podnik přijít až na několik milionů korun a nemůže tak investovat do nových strojů a dalšího technologického vybavení, které by zvýšilo jeho produktivitu práce a tím přispělo ke zvýšení konkurenceschopnosti jak na tuzemském, tak i na evropském trhu. Bohužel nešťastné jsou i vyjednané kvóty pro naše zemědělství. Skutečně by chtělo na zemědělské politice více zapracovat a chtít mnohem lepší podmínky, než se nám dostávají od roku 2004.

V souhrnu lze tedy uvést, že vliv velikosti zemědělského podniku na úrovni výsledku hospodaření je podmíněn řadou faktorů. Pokud bychom tento vliv chtěli blíže charakterizovat, můžeme o něm říci, že je malý, neboť každý podnik usiluje o to, aby státu odváděl co nejmenší část svých peněz na daních. Tomu se pak snaží podřídit i svůj hospodářský výsledek. V tomto případě se může jednat o upravení konečného hospodářského výsledku zejména o odpisy, které může v případě slabého roku pozastavit a v dalším roce, kdy vykáže velmi vysoký zisk, zase uplatnit a zmenšit tak velmi zásadně tento hospodářský výsledek a tím i svou daňovou povinnost.

6 Závěr

Cílem této práce bylo posoudit vliv velikosti zemědělského podniku na úroveň výsledku hospodaření. V první části mé praktické práce jsem musel najít podniky, které jsou svou velikostí řazeny mezi malé a velké. Podniky jsem posléze krátce představil, poté analyzoval a nakonec uvedl vliv velikosti podniku (prezentována ročním obratem) na úroveň výsledku hospodaření. Analýza probíhala tak, že jsem si nejdříve zjistil veškeré informace týkající se daného podniku (výkaz zisků a ztrát, rozvaha, výroční zpráva nebo daňové přiznání). Posléze jsem nejdůležitější údaje zapsal do tabulky a s pomocí dalších dat jsem vypočítal ukazatele, které nám přiblížily, jak si podnik stojí v současné době. Po získání těchto dat jsem měl již volnou cestu k samotnému cíli mé práce, tedy k vlivu velikosti zemědělského podniku na úroveň výsledku hospodaření. Vypracoval jsem tři grafy, každý týkající se jednoho zahrnutého roku zkoumání. Na základě těchto grafů už jsem mohl usoudit, zda závislost hospodářského výsledku na velikosti je, či není. Tato závislost se sice prokázala, ale ne v takovém měřítku, v jakém jsem předpokládal. Dokonce došlo ke zjištění, že s rostoucím obratem bude podnikem získaný hospodářský výsledek stoupat čím dál menším tempem.

Závislost na dotacích představuje širokou veřejností často zmiňovaný problém u zemědělských podniků. Téměř každý člověk totiž v dnešní společnosti označuje zemědělského podnikatele za příživníka státu, ale v tom se naprosto mýlí. Naopak by měl být rád, že stát (v současnosti již hlavně EU) tyto podniky dotuje, protože pak by nebyl chléb za takovou „almužnu“ jako je dnes. I tak bych navrhoval zlepšení v systému dotací, který je velmi nespravedlivý vůči zemědělským podnikatelům, kteří se skutečně snaží vyprodukovat co nejvíce zemědělských komodit. Konkrétně bych navrhoval zrušení, nebo omezení části dotací připadající na pozemkovou výměru a zavedl dotaci na produkci, která by dnešní zemědělce nabádala k ještě většímu zápalu pro svou výrobu.

První hypotéza se nepotvrdila, protože jak můžeme z grafů vyčíst, tak velikost podniku sice kladně ovlivňuje i velikost hospodářského výsledku, avšak ne rovnoměrnou měrou.

S rostoucím obratem se totiž hospodářský výsledek zvyšuje stále pomalejším tempem. Druhá hypotéza se potvrdila celá, neboť jak jsem z výzkumu zjistil, tak by žádný zemědělský podnik nemohl tvořit kladný hospodářský výsledek bez zahrnutí dotací.

Na úplný závěr bych snad ještě uvedl, že hospodářský výsledek nebyl zrovna šťastně zvolený ukazatel. Poměrně velký rozdíl je totiž mezi právníckými a fyzickými osobami (FO vedou jednoduché a PO podvojně účetnictví) a tím dochází k určité časové nesouladnosti mezi vykázanými výnosy a náklady (příjmy a výdaji). Jeden rok tedy může mít FO o dost menší příjmy, než rok následující a nemusí to ani být díky tomu, že zvýšila razantně svou produkci. Může to být, ale kvůli tomu, že právě v tomto roce mu teprve přišly peníze za výrobky, které prodal již v roce předešlém. Dalším problémem je systém mezd. FO totiž nezahrnují do výdajů mzdy, které vyplácí sami sobě a své rodině. U PO jsou tyto mzdy v nákladech již plně zahrnuty. Proto bych doporučoval pro příští analýzu použít čistou přidanou hodnotu a jejím prostřednictvím vyjádřit celkový vliv velikosti podniku na výsledek hospodaření (u PO). Určitě to bude mít větší vypovídající schopnost. Ale zadání mé práce bylo jasně dáno, tudíž jsem se snažil držet jen hospodářského výsledku.

7 Summary

This study examines impact of company size on the level of economical outcome. The study focused on particular 10 subjects which were analyzed in detail to obtain more detailed information about the economy of these enterprises. The major company size assessment criterion was the turnover range examined in comparison to the final trading outcomes. The acquired data were sequentially merged into a graph and further compared with the graphs of the other year-periods under study (2008, 2009, and 2010). Time-line has been set to avoid extreme fluctuations due to one-year-scale irregularities. As the result of the project, a trend-line was inserted into the three graphs, involving the data of the tracked companies, in order were to analyze whether company size affects the economic results and to what extent. A minor interaction occurred; therefore we can declare the size of the agricultural company to have only a low influence on economical outcome, caused by tendencies of the companies to economize on tax-payments as little as possible.

8 Seznam pramenů a použité literatury

1. BUSINESS.CENTER.CZ, *Zákon č. 513/1991 Sb. Obchodní zákoník*. [online] [cit. 2010-11-05]. Dostupné na: <<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/obchzak/>>
2. LEIBER, Franz. *Nauka o hospodaření zemědělského podniku*. Praha : Český institut agrární ekonomiky, 1991. 389 s.
3. SAMUELSON, Paul A.; NORDHAUS, William D. *Ekonomie*. 1. vydání. Praha: Svoboda, 1991. 1011 s. ISBN 80-205-0192-4.
4. MAREK, Petr a kol. *Studijní průvodce financemi podniku*. 1. vyd. Praha: Ekopress, 2006. 624 s.
5. VALACH, Josef. *Finanční řízení podniku*. 2. vydání, 1. dotisk - 2001, 2. dotisk - 2003. Praha: EKOPRESS, s. r. o., 1999. 324 s. ISBN 80-86119-21-1.
6. GRÜNWARD, Rolf; HOLEČKOVÁ, Jaroslava; STROUHAL, Jiří. *Finanční analýza a plánování podniku*. 3. vydání, 2. dotisk. Praha: Oeconomica, 2006. 182 s. ISBN 978-80-245-1108-5.
7. JINDŘICHOVSKÁ, Irena; BLAHA, Zdeněk Sid. *Podnikové finance*. 1. vydání. Praha : MANAGEMENT PRESS, 2001. 316 s. ISBN 80-7261-025-2.
8. SVATOŠ, Miroslav. *Ekonomika agrárního sektoru*. 1. vydání, 1. dotisk. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2009. 168 s. ISBN 978-80-213-1846-5.
9. SYNEK, Miloslav. *Nauka o podniku*. 1. vydání. Praha: VŠE Praha, 1995. 383 s. ISBN 80-7079-892-0.

10. ZADRAŽIL, Pavel. *Provoz a hospodaření podniků se základy podnikání*. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2007. 240 s.
11. KONEČNÝ, Miloš. *Podniková ekonomika*. 1. vydání. Brno: PC-DIR, spol. s. r. o. - Nakladatelství, 1997. 275 s. ISBN 80-214-0880-4.
12. PÝCHA, Martin. *České zemědělství, zemědělské družstevnictví*, Jihočeská univerzita přednáška z předmětu ZD. Praha : ZS ČR, 16. 3. 2011 [citace: 7. 4. 2011].

9 Seznam grafů a tabulek

9.1 Seznam grafů

Graf 1 Závislost velikosti podniku na HV za rok 2008.....	38
Graf 2 Závislost velikosti podniku na HV za rok 2009.....	39
Graf 3 Závislost velikosti podniku na HV za rok 2010.....	39
Graf 4 Vývoj podílu ceny zemědělců, zpracovatelů a obchodníků na ceně polotučného mléka trvanlivého v %	41
Graf 5 Vývoj podílu zemědělců a obchodníků na ceně brambor v %.....	41
Graf 6 Vývoj podílu ceny zemědělců, zpracovatelů a obchodníků na ceně kmínového chleba v %	42

9.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 Klíčová data pro finanční analýzu.....	14
Tabulka 2 Rozvaha firmy Alfa, a.s.	18
Tabulka 3 Vícetupňový výkaz zisků a ztrát.....	21
Tabulka 4 Sledování cash flow nepřímým způsobem.....	23
Tabulka 5 Ekonomické údaje a ukazatele p. Chvosty.....	28
Tabulka 6 Ekonomické údaje a ukazatele p. Květoně	29
Tabulka 7 Ekonomické údaje a ukazatele Kozí farmy Bílsko	30
Tabulka 8 Ekonomické údaje a ukazatele ZD Sudkovice.....	31
Tabulka 9 Ekonomické údaje a ukazatele akciové společnosti Pivkovice.....	32
Tabulka 10 Ekonomické údaje a ukazatele p. Kuřiny.....	33
Tabulka 11 Ekonomické údaje a ukazatele p. Hanžla.....	34
Tabulka 12 Ekonomické údaje a ukazatele ZOD Němětice	35
Tabulka 13 Ekonomické údaje a ukazatele VOD Lidmovice	36
Tabulka 14 Ekonomické údaje a ukazatele p. Diviše.....	37

10 Přílohy

Příloha 1 Ceny zemědělských výrobců v ČR

Ceny zemědělských výrobců v ČR (Kč/kg ž.h., l, t)

Rok/období	Býci jat.	Jalovice j.	Krávy jat.	Prasata j.	Mléko	Kuřata j.	Pšenice potr.	Ječmen slad.	Ječmen krm.	Řepka	Brambory k.
1989	29,00	.	25,99	21,57	4,81	18,50	1 927	1 890	.	4 367	2 450
1990	29,59	.	.	21,69	5,47	.	2 005	1 919	.	4 367	2 918
1991	27,38	24,19	15,75	24,88	4,96	20,60	2 393	2 495	1 764	4 009	3 502
1992	26,36	23,23	16,56	26,64	5,67	21,32	2 675	2 648	1 910	4 942	3 226
1993	27,60	23,73	18,04	26,45	5,97	22,88	3 306	3 138	2 565	5 265	2 609
1994	33,09	28,05	22,15	31,75	5,87	24,31	2 983	3 009	2 297	5 438	4 241
1995	35,57	29,85	25,02	34,41	6,48	22,22	2 780	3 001	2 121	5 482	7 982
1996	35,78	26,69	25,11	35,50	6,90	23,64	3 980	3 776	2 934	5 943	5 243
1997	35,48	28,81	23,28	35,53	7,14	26,93	4 331	4 119	3 523	6 535	2 816
1998	39,56	30,93	26,49	34,06	7,89	27,58	3 973	3 804	2 930	6 949	4 941
1999	37,87	29,43	25,23	30,48	7,25	22,34	3 269	3 196	2 240	5 349	3 748
2000	40,31	31,56	27,05	35,59	7,45	21,82	3 475	3 782	2 622	6 099	3 972
2001	33,81	26,25	21,40	44,06	7,80	25,96	3 878	4 429	3 234	6 904	2 838
2002	37,29	27,48	21,05	32,89	8,05	21,95	3 362	4 123	2 852	6 467	5 937
2003	36,68	26,09	18,94	30,47	7,75/7,80 MZe	21,03	3 427	3 831	2 698	7 348	4 129
2004	38,27	27,63	22,96	33,01	7,99/8,06 MZe	22,11	3 738	3 805	3 077	7 183	6 746
2005	41,31	30,77	27,26	32,39	8,21/8,28 MZe	21,08	2 749	3 241	2 348	5 628	2 460
2006	41,89	31,27	27,24	31,80	7,82/7,81 MZe	19,18	3 150	3 270	2 464	6 657	4 059
2007	39,84	30,36	27,02	28,85	8,22/8,36 MZe	20,97	4 578	4 729	3 675	7 418	6 252
2008	38,81	30,55	26,97	30,39	8,76 / 8,45 MZe	22,82	5 106	6 012	4 278	9 785	3 533
2009	39,95	30,58	26,41	29,90	6,20 / 6,15 MZe	20,66	2 889	3 848	2 483	7 104	3 303
Březen 2010	40,07	30,94	26,26	26,00	7,09 / 7,17 MZe	20,20	2 756	3 409	2 412	7 268	3 073
Duben 2010	40,14	30,54	26,03	26,22	7,16 / 7,26 MZe	20,03	2 741	3 198	2 359	7 358	3 265
Květen 2010	39,82	30,56	25,82	26,40	7,24 / 7,33 MZe	20,18	2 731	3 250	2 357	7 556	3 452
Červen 2010	39,93	29,95	25,97	27,52	7,31 / 7,35 MZe	20,15	2 810	3 081	2 335	7 791	3 426
Září 2010	39,25	30,10	26,03	28,36	7,51 / 7,64 MZe	20,55	4 218	3 388	2 903	7 876	5 880
Říjen 2010	39,23	30,20	25,85	27,71	7,64 / 7,78 MZe	20,74	4 510	3 652	3 138	8 455	5 714
Listopad 2010	39,69	30,58	26,01	26,72	7,84 / 7,90 MZe	20,87	4 558	4 017	3 201	8 631	5 909
Prosinec 2010	40,36	30,19	25,55	26,15	7,97 / 8,03 MZe	20,81	4 649	4 147	3 393	8 768	5 862
2010	39,62	30,45	25,90	27,22	7,35 / 7,45 MZe	20,37	3 392	3 408	2 640	7 737	4 237
Leden 2011	41,70	30,87	26,08	26,47	8,11/ 8,10 MZe	20,71	4 816	4 241	3 615	10 313	5 995
Únor 2011	42,45	30,91	26,53	26,24	8,12	21,40	5 280	4 518	4 020	11 830	6 404
Leden-únor 2011	42,08	30,89	26,31	26,35	8,12	21,06	5 048	4 380	3 818	11 072	6 200

Zdroj: ČSÚ. Mléko ČSÚ - jakost Q. Mléko MZe - průměrná realizační cena. Od února 2009 je cena MZe I tř. jakosti včetně vyšších tříd.